

RIIGIKOGU

IV koosseis.

V istungjärk.

106. koosolek.

12. detsembril 1930.

Sisu:

1. Päevakorra täiendamine.
2. Teatamine komisjonidesse antud seaduseelnõudest.
3. Riigi majandusnõukogu täiendavad valimised.
4. Komisjonide täiendavad valimised.
5. Kaubalaevade omanduse ja vastutuse seadus — redaktsioon.
6. Laevakinnistusseaduse § 25. muutmise seadus — redaktsioon.
7. Põllumajandusliku kutsehariduse korraldamise seadus — II lugemisel.
8. Vangistuseseadustik — II lugemisel.
9. Meistrite, õppinud tööliste ja tööstus-õpilaste seadus — II lugemisel.

Koosoleku avab teine abiesimees **R. Penno** kell 17.17 min.

Sekretäri kohal sekretäri teine abi **O. Gustavson**.

1. Päevakorra täiendamine.

Päevakorda täiendatakse: J. Voiman'i (stp) ettepanekul 1. punktiga — riigi majandusnõukogu täiendavad valimised; V. Hasselblatt'i (sks-r) ettepanekul 2. punktiga — komisjonide täiendavad valimised.

2. Teatamine komisjonidesse antud seaduseelnõudest.

Sekretär: Riigikogu juhatus andis:

1. usuühingute ja nende liitude toetamise seaduse rahaasjanduse komisjoni;

2. maksustamise korralduse seaduse üldkomisjoni, seisukohavõtmiseks rahaasjanduse komisjoni;

3. Eesti Vabariigi 1930./31. kulude ja tulude lisaelarve nr. 1 arvel eelkrediitide määramise seaduse nr. 3 rahaasjanduse komisjoni laiendatud koosseisu.

3. Riigi majandusnõukogu täiendavad valimised.

Valitakse:

riigi majandusnõukokku A. Oina asemele E. Pesur (stp).

4. Komisjonide täiendavad valimised.

Valitakse:

rahaasjanduse komisjoni C. Schilling'i asemele V. Hasselblatt (sks-r); üldkomisjoni M. Vesterblom'i asemele V. Hasselblatt (sks-r).

5. Kaubalaevade omanduse ja vastutuse seadus — redaktsioon.

Redaktsiooni komisjoni aruandja K. Freiberg.

Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu.

6. Laevakinnistusseaduse § 25. muutmise seadus — redaktsioon.

Redaktsiooni komisjoni aruandja K. Freiberg.

Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu.

7. Põllumajandusliku kutsehariduse korraldamise seadus — II lugemisel.

Haridusekomisjoni aruandja A. Sõster.

(§ 2.)

A. Hermann (stp): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Kui eelmisel koosolekul põllumajandusliku kutsehariduse seaduseelnõu arutamisel peatusin ma peamiselt sellel, 1) et ei ole otstarbekohane rikkuda meie haridusepoliitika ühtlust, 2) et ei ole otstarbekohane killustada meie põllumajanduslikku hariduse- ja Põllutöömisteeriumi vahel ja 3) et sarnane asja korraldamine viib ühtlasi paratamatult laiutamisele, siis täna tahaksin ma peatuda peamiselt sellel, missugused on tagajärjed, kui niisugune seadus vastu võetakse. Meie riik ja rahvas on praegu majanduslikult suurtes raskustes. Mis seda põhjustab? Põhjused on muidugi mitmesugused, kuid üks kaaluvam põhjus on tingimata see, et meie riigi juhtimisel laiutame, et meie riigi juhtimisel oleme võtnud liiga suure joone. Meie riigi juhtimise organ, meie ministeeriumid on paisunud liiga laiaks, nad on liiga keerulise konstruktsiooniga ja vähepainduvad. Kui tavaliselt võrreldakse riiki organismiga, millel riigi juhtivad organid moodustavad pea, siis võiks küll öelda, et meie riigi pea on määratu suur, keha aga

väga väike, nii väike, et ta ei suuda oma suurt pead kanda.

Mis peab riiki ülal? — Maksud, otsekohesed ja kaudsed. Kas suudetakse neid tasuda? Näilikult jah, sest neid on seni tasutud. Kuid lubage, et ütlen ei. Veel enam, ütlen ka, et need maksud polegi tasutud, kuna tasutud neid seni peamiselt laenatud rahaga, vekslitega, — järelikult need maksud on võlgu. Rahvas võlgneb pankadele, pangad riigile ja riik välismaale. Kuhu jõuame! On selge, et meie väike riik ei suuda oma suurt pead kanda. On tarvis kokku tõmmata, on tarvis riigi juhtimise funktsioone ministereeriumide vahel otstarbekohasemalt jagada, on tarvis asjaajamist lihtsustada.

Mis teeme meie aga põllumajandusliku kutsehariduse korraldamise seaduse vastuvõtmisel? Meie asutame hariduseministeeriumi kõrval veel teise — põllutöö-hariduseministeeriumi. (Põllutööminister A. Kerem: Kuulge, see on üks ametnik, see ei ole ministeerium.) Ühe ametnikuga läbi ei saa. (K. Päts, põl: Jätke, tema teab paremini.) Kuulsin, et sellel alal on teotsemas mitu ametnikku. (K. Päts, põl: Teie kuulsite, mis aitab Teie kuulmine!) Kui nii, mispärast siis mitte asutada ka Majanduseministeeriumi juurde majanduse-hariduseministeerium ja kohtuministeeriumi juurde kohtu-hariduseministeerium. Kui põllutöö-hariduseministeerium korraldab põllumajanduslikke koole, siis võiks Majanduseministeerium korraldada majanduslikke koole ja kohtuministeerium kas või õigusteaduslikke koole. (J. Soots, põl: Kohtu- ja siseministeeriumi juures on politseikool. — J. Holberg, põl: Ja Riigikogu juures kõnekool.) Kaugele nõnda minna ei või. Meie peame koonduma, peame kõik koolid korraldama ühe ministeeriumi alla, samuti teised alad koondama vastavate ministeeriumide alla. (K. Päts, põl: Kuulsime juba!) Kordan, meie rahvas on väga suures majanduslikus raskuses. Aga kui ta on suures majanduslikus raskuses, ja on selles peamiselt seepärast, et meie riigi juhtimise alal liiga palju oleme laiutanud, siis tuleksid sellest vastavad järeldused teha. 10-aastase laiutamise järele oleme jõudnud kuristikuveerele, kui aastat viis veel nõnda laiutame, siis kukume kuristiku sisse. Teen seepärast ettepaneku, käesolevas seaduses, kuivõrt ta puudutab nende koolide alluvust Põllutööministeeriumile, asendada sõna „Põllutööminister“ sõnadega „Hariduse- ja sotsiaalminister“ ja sõna „Põllutööministeerium“ sõnadega „Hariduse- ja sotsiaalministeerium“.

Juhataja: Rkl. Hermann'ilt on ettepanek,

§ 2. neljandas reas sõna „Põllutööministri“ asemele võtta sõnad „Hariduse- ja sotsiaalministri“.

Aruandja A. Sõster (lõpusõna): Komisjoni nimel vaidlen selle paranduse vastu. Tahaksin tähendada, kuivõrt ekslik on see arvamine, mis rkl. Hermann'i poolt avaldatud. Ta tähendas, et on laiutamine, kui koolid jäävad Põllutööministeeriumi alla. Põllutööministeeriumis ei ole rohkem kui üks ametnik, kes valvab põllutöökoolide järele. Kui need koolid Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi alla viiakse, siis tuleks ka selle ministeeriumi koosseisu selle ametniku võrra laiendada. Oleks täiesti ekslik arvamine, et koolide üleviimise puhul hariduseministeerium saaks sama arvu ametnikkudega läbi, mis seal praegu on.

Juhataja: Juhin Riigikogu liikmete tähelepanu sellele, et § 1 juures lükatati tagasi ettepanek, võtta „Põllutööministri“ asemele „Hariduse- ja sotsiaalminister“. Nüüd on § 2 ja järgnevate kohta esitatud samasugune ettepanek.

Kodukord näeb ette, et kui ühe paragrahvi juures on vastu võetud parandus, mida on vaja paranduse mõttele vastavalt teha ka teistes paragrahvides, siis loetakse see hääletamata juba vastuvõetud redaktsiooniliseks paranduseks.

Panen hääletamisele rkl. Hermann'i ettepaneku § 2. kohta. (Hääletatakse.) Rkl. Hermann'i ettepaneku poolt on 30 häält, vastu 35 häält, seega on ettepanek tagasi lükatud. (Hüüded: Sedelitega!) Nõutakse sedelitega hääletamist. (Hääletatakse.) Ettepanek on tagasi lükatud 37 häälega 37 hääle pooltolemisel ja 1 erapooletuks jäämisel.

(Hääletatakse.) § 2 on vastu võetud.

(§ 3.)

Juhataja: § 3. kohta on ettepanek, sõna „Põllutööministri“ asemele võtta sõnad „Hariduse- ja sotsiaalministri“. Tõlgitsen Riigikogu kodukorda nii, et nüüd, kus kahe paragrahvi juures see ettepanek on tagasi lükatud, see hääletamisele enam ei tule; küll aga võib kõiki neid paranduse-ettepanekuid III lugemisel korrata.

§ 3 võetakse vastu.

§§ 4—6 võetakse vastu.

(§ 7.)

Põllutööminister A. Kerem: Austatud Riigikogu liikmed! Ma teen ettepaneku, § 7 vastu võtta Vabariigi Valitsuse poolt esitatud kujul, see tähendab,

paragrahvi II lõikes pärast sõnu „õppetegevusega seotud kulude katmiseks,“ juurde lisada sõnad: „peale selle neile koolidele, kellel ei ole kasutada riigi maid ja ehitisi, toetuse määramine kuni 50% kooli ülalpidamiseks tarvisminevatel summadest“.

See ettepanek on õieti selleks, et hõlbustada erakoolide tekkimist, ja eriti nende erakoolide, kellel ei ole kasutada riigi maid ega ehitisi. Neile võib kuni 50% kooli ülalpidamiseks riik toetust määrata. Igatahes see moodus on kahtlemata odavam, kui riigil oma koolide ülalpidamine, ja kui sarnaseid eraisikuid leiduks, kes tahaksid kooli asutada, siis ei võiks kellelgi selle vastu midagi olla.

Põllutööministri ettepanek võetakse vastu.

§ 7 võetakse vastu ühes parandusega.

§§ 8—92 võetakse vastu.

Juhataja: Seaduseelnõu II lugemine on lõpetatud.

8. Vangistuseseadustik — II lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja A. Jõeäär.

Juhataja: Arutamisele tuleb § 136.

Aruandja A. Jõeäär: § 136 anti üldkomisjoni minu poolt isiklikult tehtud paranduse kaalumiseks. Üldkomisjonile esitas valitsuse esindaja paragrahvi uue redaktsiooni, mille üldkomisjon vastu võttis ja mis paljundatult Riigikogu liikmetele kätte saadetud. Ühtlasi võin teada, et Vabariigi Valitsus on selle ettepanekuga ühinenud, ja üldkomisjoni nimel teen ettepaneku, § 136 esitatud kujul vastu võtta. Võrreldes endise redaktsiooniga ei ole siin muud muudatust, kui teise lõike algusse on juurde võetud sõnad „vähemalt 11 kantmeetri õhumahuga, köetav ja ventileeritav“, tähendab, peale kartseri negatiivsete omaduste on ka selle positiivsed omadused üles loetud.

§ 136 võetakse vastu.

Juhataja: Seega on seaduseelnõu II lugemine lõpetatud.

9. Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seadus — II lugemisel.

Haridusekomisjoni aruandja A. Kornell.

Üldkomisjoni kaasaruandja M. Pung.

Aruandja A. Kornell: Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seadus oli arutamisel Riigikogus, kus II lugemine katkestati põhjusel, et rkl. Martna esitas rea uusi paragrahve selle seaduseelnõu juurde, missugused arvati otstarbekohaseks anda hariduse- ja üldkomisjoni arutamiseks.

Haridusekomisjon vaatas need paranduse-ettepanekud läbi ja ei saanud nende paragrahvidega ühineda peale kahe, mis osaliselt vastu võeti. Nende paragrahvide tagasilükkamise põhjendused on toodud selletuskirjas, ja mina ei leia vajadust neid siin kordama hakata.

§§ 15-a ja 15-b võetakse vastu.

M. Martna (stp): Ma kandsin juba viimasel korral ette § 15. juures uue paragrahvi — § 15-c:

„Kui õpilane saab tööstusettevõtte valdajalt korteri, siis ei tohi töötuba või tööruum korteriks olla. Korter peab olema valge ja köetav, soe. Õpilasel peab olema magamis- ase vahetatava pesuga üksinda, omaette.“

Ma eeldan, et ka see paragrahv komisjonis on olnud, aga ma võtan siiski selle põhjendamiseks sõna ja ütlen, et see peaks ometi igal Riigikogu liikmel arusaadav olema, et see paragrahv üleliigne ei ole.

Kui meie endistele aegadele tagasi vaatame, siis näeme, et õpilased väga sagedasti töökodades pidid magama. Ma juhiksin lugupeetud Riigikogu liikmete tähelepanu ühe vanema uurimise peale, missugune mineva aastasaja keskpoolikul toime pandi ja nimelt tol ajal ühe üliõpilase Stieda poolt. Seda uurimust tarvitas pärast oma töödes ja tähelepanekutes lugupeetud Tartu professor Körber. Niisama Stieda kui ka Körber valgustasid vahekorda õpilaste korterite suunas. Ja kuna meie nüüd tahame ometi olukorda ajakõrgusele viia, ei ole minu arvates üleaarune, kui meie seadusse, mida praegu olukorra parandamiseks tahame vastu võtta, kui ma mitte ei eksi, selle paranduse viime ja seaduses ära keelame õpilastele korteriteks mitte anda töötuba ja tööruume, ja et korter peab olema valge ja köetav. Meie teame, olgugi et meie maal mitteköetavaid ruume palju ei ole, aga siiski on neid, ja

ma arvan, et Riigikogu seaduseandlikus tegevuses pahede vastu peab võitlema, kui neid pahesid ka mitte palju ei ole. Ma juhin lugupeetud Riigikogu liikmete tähelepanu selle peale, et meie ei või õpilaste peale vaadata üksiköikselt juba kodanlike parteide eneste seisukohalt vaadates, sest käsitööõpilased on ju sagedatel juhtumistel tulevased meistrid ja tulevaste meistrite eest peaksid kodanlikud parteid, kodanlikud ringkonnad eriti huvitatud olema, et noormees õpilase eas tervise poolest kahju ei saaks. Ja kui ma siia üles võtsin — õpilasel peab olema magadisase vahetatava pesuga, üksinda omaette — siis on see sellega põhjendatud, et õpilased väga sagedasti ilma vahetatava pesuta peavad magama. Seepärast oleks hügieenilistel põhjustel soovitav, et see parandus vastu võetaks. Teine veel suurem pahe on see, et õpilasi kahekesti ühte sängi või ühele magamisasemele magama pannakse. (J. Fuks, as: Kui nad tahavad.) Mina seaduses arvesse võtta ei võinud seda, et õpilased tahaksid ühes sängis magada, lähetusin sellest seisukohast, et nad seda mitte ei taha. Arvan, et vahelehiidja ka omast seisukohast ja kogemustest peaks teadma, et seda ei taheta, vaid sunnitakse neid seda tahtma. Seepärast loodan, et Riigikogu liikmed ettepannud uue paragrahvi vastu võetavaks tunnustavad.

Juhataja: Rkl. Martna'lt on ettepanek, võtta uus § 15-c.

Aruandja A. Kornell (lõpusõna): Pean juhtima Riigikogu liikmete tähelepanu sellele, et kui võetakse vastu § 15-c, siis oleks siin kordamisega tegemist, sest haridusekomisjonis oli see paragrahv kaalumisel. See on sama paragrahv, mis 14. oktoobril juba M. Martna'lt esitati ja saadeti haridusekomisjoni ühes teiste parandusettepanekutega. Komisjon võttis paragrahvi esimese lause vastu, mille tänä § 15-a all uue paragrahvina vastu võtsime. Ülejäänud osa aga lükkas haridusekomisjon tagasi põhjustel, et need loetlused võivad aset leida õppelepingutes. Seepärast ei saa ma seda paranduseettepanekut toetada, ja see tuleks tagasi lükata.

M. Martna ettepanek — § 15-c — lükatakse tagasi.

M. Martna (stp): Ma pean oma ettepanekuid, mis eelmisel koosolekul häälletamata jäid, kordama. Nimelt teen ettepaneku, võtta uueks paragrahviks:

„Tööstusettevõtte valdaja on ko-

hustatud omal kulul kinnitama õpilase haiguste, tööõnnetuste j. n. e. vastu korras, nagu see vastavates seadustes ette nähtud tööstuslike töölise kohta.

Kui õppeaja kestel antakse uusi sotsiaalkindlustuse seadusi, laienevad need ilma erilise kokkuleppeta ka tööstusõpilaste peale.“

See paragrahv oleks § 15-d.

Ma arvan, et ka selle paragrahvi sõnastus, tekst on ilma pikemate seletusteta arusaadav, samuti ka see, mis ma selle paragrahviga kätte saada püüan. Ma loodan, et Riigikogu liikmed seda tunnustama peavad, olgugi, et komisjonis selle vastu oldi, et niisugune määrus oleks tarvis vastu võtta. Need põhjused on seesugused, kui eelmise paragrahvi juures. Seadus võetakse seepärast vastu, et ta peab õpilasi kaitsma, ja et õpilane peab kinnitatud olema õnnetuste vastu, ja et see, mis uutest seadustest vastu võetakse, ka õpilaste peale edasi läheks.

Järgmine paragrahv, mille ma uuea esitan, on § 15-e:

„Eelmises paragrahvis (§ 15) p. 9 tähendatud kooliaeg kuulub tööaja hulka. Tööstusettevõtte valdajat, kes õpilasel kooliskäimist takistab, karistatakse esimesel korral arestiga mitte üle ühe kuu, korduvatel juhtudel vangistusega.“

Valitsuse seaduseelnõus on juba kooliskäimise peale rõhku pandud, seal on ette nähtud koolid j. n. e. Seaduseandja peab seda arvesse võtma ja peab püüdma kooliskäimist kindlustada. Kuna seaduse tekst seda kindlustust ei anna, on minu arvates uus paragrahv selleks vaja. On arusaadav, et kooliskäimise ajaks ei tohi määrata õhtut, s. o. kui tööpäev on möödas, siis peaks õpilane väsinult õppima. Samuti ei tohi määrata pühapäeva selleks, see päev on määratud puhkamiseks. Seepärast on minu arvates see paragrahv tarvilik.

„§ 15-f. Kui õpilane saab tööstusettevõtte valdaja poolt söögi, siis peab söök olema puhas, korralik, küllaldane ja toitev.“

See tohiks küll isenesest arusaadav olla. Aga viimati oli meil üks väga iseloomulik asi kõne all, nimelt see, et töölised, kes ka pidid prii sööki saama, olid sunnitud hobustele määratud leiva seest pehmeid tükke välja otsima. See juhus on minu arvates küllaldaselt tähtis selleks, et meie õpilaste seadusse § 15-f vastu võtame.

Järgmine uus paragrahv on § 15-g:

„Õpilase haiguseaeg, kui see ühtsoodu üle kuue nädala ei vältä, loetakse õppeaja hulka. Selle aja eest tasutakse kokkulepitud tasu edasi, samuti saab õpilane haiguse ajal korteri ja söögi lakkamatult edasi.“

Siin on ette nähtud see, kui õpilane haigeks jääb ja kui haiguseaeg kestab üle 6 nädala, siis astuvad teised seaduslikud määrused jõusse. Kui see aga ei kesta üle 6 nädala, siis võib, kui seda paragrahvi vastu ei võeta, tekkida kahtlus ettevõtte valdaja poolt, kas haiguseaeg tuleb õppeajast maha arvata. Aga seda seaduseandja ometi heaks ei või kiita. Seepärast on tarvis see eeloleva paragrahvi läbi kindlaks teha, et vaidlusi ja kohtuprotsesse ei tuleks. Iseenesest mõista, et ka tasu makstakse selle aja eest kokkulepitud kõrguses edasi, ja et õpilane haiguse ajal korteri ja söögi lakkamatult edasi saab. Arvan, et see peaks Riigikogu liikmetele küllalt selge olema. Kui sellist paragrahvi seaduses sees ei ole, siis võivad tekkida arusaamatused. Arusaamatuste ärahoidmiseks on aga seadus tarvilik. Ja selle paragrahvi juurde paneksin ma ette järgmise märkuse:

„Märkus. Õpilase raskema haigestumise puhul peab tööstusettevõtte valdaja aegsasti hoolitsema, et haige õpilane kas haigemajja toimetatakse ehk muul teel arstiabi ja tarvilikku ravimist saab.“

Ilma selleta võib nõnda tulla, et õpilane, eriti siis, kui tal vanemaid või eestkostjaid ei ole, võiks sattuda suurde hätta.

§ 15-h ütleb:

„Õpilaste lepingutingimiste täitmise järelevalvamiseks nimetab kohalik töösukusamet asjatundjad kodanikud järelevalve kuraatoriteks tööandjate ning tööliste hulgast paritetlikul alusel. Kontrollimised protokollitakse ja kirjutatakse protokollid alla kuraatorite ning vastava meistri, tema asemiku ning õpilase poolt, kuigi õpilane alaealine peaks olema.“

Mainitud protokollid arutatakse läbi töösukusameti ligemal koosolekul ning tehakse vastavad otsused olukorra parandamise suunas, kui asjaolud seda vajavad. Otsused antakse vastavatele pooltele teada.

Otsuste täitmise üle valvab kohalik töösukusamet.“

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Teie näete, et ka selle paragrahvi sõnastus ei nõua midagi võimatut, vaid nõuab seda, mis

seaduseandjal iseenesest arusaadav ja vastuvõetav peaks olema. Eriti ei nõua see paragrahv ühekülgselt asja otsustamist, vaid minu ettepanek läheb välja seisukohast, et nende kuraatorite valimise vastu ühel ega teisel poolel midagi ei peaks olema.

§ 15 juures teen veel ühe ettepaneku — paragrahvide numeratsioon läheb selle järgi, kuidas redaktsiooni komisjon tarvilikuks peab.

„§ 15-i. Tööstusettevõtte valdaja peab õpilast isaliku hoolega õpetama ja kasvatama. Ta ei tohi õpilast lüüa ega peksta, teda töödeks kasutada, mis õpilasel üle jõu rasked või tervislikult kahjulikud on.“

Ma loodan, et Riigikogu liikmed ka selle paragrahvi tarvilikuks tunnustavad ja vastu võtavad. Ettevõtjate hulgas on muidugi niisugune arvamine, et meister on isegi küllalt isalik ja hea inimene, et niisugust seadust ei ole vaja. Ma olen siiski teisel arvamisel ja panen ette, see paragrahv vastu võtta.

Juhataja: Arutamisele tulevad rkl. Martna ettepanekud üksikult, et Riigikogu liikmetel nende hääletamisel oleks võimalus sõna võtta.

(§ 15-d — M. Martna ettepanek.)

Aruandja A. K o r n e l l (lõpusõna): See paragrahv oli arutamisel haridusekomisjonis, kes selle tagasi lükkas põhimõtetele, et ei tuleks tööstusettevõtete valdajatele kohustusi peale panna teistsuguseid, kui praegumaksvates seadustes ette nähtud, sest käsitööettevõtete pidajad on enam-vähem väiketööstuste valdajad. See paragrahv näeb ette, et tööstusettevõtte valdajad on kohustatud omal kulul kindlustama õpilasi haiguste ja tööõnnetuste vastu. Kui tahtakse need kohustused veeretada ettevõtte valdajate peale, siis asetatakse nad raskesse seisukorda, mille tagajärg oleks see, et ettevõtte valdajad oleksid tihti peale sunnitud loobuma õpilaste pidamisest.

Teiseks, kui tulevikus sotsiaalkindlustuse seadusi antakse, siis on võimalik seda silmas pidada, aga et praegu üks seadus ette dikteerib teisele kohustused, ei ole loomulik. Seepärast haridusekomisjoni nimel ei saa seda ettepanekut toetada.

M. M a r t n a (stp, fakt. märk., kohalt): Pean aruandja tähelepanu juhtima sellele, et § 1 on üles loetud kõik ettevõtted, mitte ainult käsitööettevõtted. Nii et see aruandja seletus ei pea paika.

M. Martna ettepanek — § 15-d — lükatakse tagasi 40 häälega 26 hääle poollõlemisel.

(§ 15-e — M. Martna ettepanek.)

Aruandja A. Kornell (lõpusõna): Meie oleme täna vastu võtnud § 15-a, mis sisaldab rkl. M. Martna uue ettepaneku esimese osa. Teine osa sellest paragrahvist, mis ette näeb trahvi selle eest, kui tööstuseettevõtte valdaja takistab tööstuseõpilasel kooliskäimist, lükati tagasi sellel põhimõttel, et meie võiksime § 28 sisse võtta uue punkti, mis ära keelab tööstuseettevõtte valdajale õpilaste pidamise, kui ta takistab õpilastele kooliskäimist. Teist karistuse normi siia paragrahvi sisse võtta ei ole soovitatav. Kuna I osa paragrahvist on Riigikogu poolt vastu võetud ning II osa haridusekomisjoni poolt tagasi lükatud, teen haridusekomisjoni nimel ettepaneku, § 15-e tagasi lükata.

M. Martna ettepanek — § 15-e — lükatakse tagasi.

(§ 15-f — M. Martna ettepanek.)

Aruandja A. Kornell (lõpusõna): Ka see paragrahv on haridusekomisjoni poolt tagasi lükatud sel põhjusel, et kõik see üksikasjalik loetus võiks olla ette nähtud sama seaduse § 15 pkt. 7., kus räägitakse õppelepingu sõlmimisest. Seepärast teen ettepaneku, § 15-f tagasi lükata.

M. Martna ettepanek — § 15-f — lükatakse tagasi.

(§ 15-g ühes märkusega — M. Martna ettepanek.)

M. Martna (stp): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Ma eeldan, et aruandja selle uue paragrahvi juures sellesama väitega tuleb, mille ta eelmise tagasilükkamise põhjenduseks ette tõi, et võib niisugused tingimused § 15. p. 7. põhjal, kui ma ei eksi, lepingut tehes sisse võtta. See väide minu arvates ei pea paika eriti praegusel ajal, kus meie teame, et tööjõudu nõnda palju ilma tarvitamata on, et õpilasi palju pakkumas on, ja seetõttu siis õpilase eestkostjal, isal, väga raske on niisuguseid nõudmisi läbi viia. Just seepärast on vaja, et seaduseandja õpilasele ja õpilase vanematele, kes igatahes nõrgemaks pooleks on, vastu tuleks ja juba seaduses kindlaks määraks, mis tarvis on.

Aruandja A. Kornell (lõpusõna): Härra Martna avaldas kartust, et aruandja

võiks tulla sama põhjendusega, nagu ta eelmise paragrahvi kohta ette tõi, kuid ma pean tähendama, et seda ma ei kavatse teha ja ei saagi teha, sest et nõudmisi, mis siin üles seatud, kui neid seaduses pole ette nähtud, ei saa kohustavaks teha lepingusse võtta.

Esimene osa sellest paragrahvist oli haridusekomisjonile vastuvõtmatu, seepärast et on üksikuid alasid, mis lühikese ajaga kätte õpitakse. Nii võib juhtuda, et õpilane kuus nädalat haige olles paraneb, kuid uuesti haigestub ja jälle kuus nädalat edasi haige on, mil puhul õppimine puudlikuks jääb ja õpilane nõrgalt eksamile ette oleks valmistatud. Seda esmalt.

Teine osa sellest ettepanekust ei ole vastuvõetav seepärast, et tahetakse haigusekindlustuse alal luua õpilastele soodustusi, mida praegumaksvates seadustes ei ole. Peeti tarvilikuks jääda selle korra juurde, mille praegune seadus kindlustab tööstuseettevõtetes töötavatele töölistele, ja seda lugeda küllaldaseks.

Need olid põhjused, mis sundisid haridusekomisjoni seda paragrahvi tagasi lükama.

M. Martna ettepanek — § 15-g — lükatakse tagasi.

(§ 15-h — M. Martna ettepanek.)

Aruandja A. Kornell (lõpusõna): Haridusekomisjon ei saanud ühineda selle paragrahviga seepärast, et kõik need ülesanded, mis uues paragrahvis ette nähtud, on pandud seadusega tööskuseameti ja tööstusliku kutseoskuse nõukogu peale ning ei ole põhjust karta, et nõukogu võiks mittearapooletult kontrollida lepingutingimuste täitmist, kuna tööstusliku kutseoskuse nõukogu on moodustatud pariteetlikul alusel ja võib ise määrata vastavaid asjatundjaid. Seepärast ei ole tarvilik uut instituuti juurde luua.

M. Martna ettepanek — § 15-h — lükatakse tagasi.

M. Martna ettepanek — § 15-i — lükatakse tagasi.

Vaheaeg kl. 19.14 min. — kl. 19.43 min.

(§ 16.)

M. Martna (stp): § 16 näeb ette, et õppeaeg ei või kesta üle 4 aasta.

Teen ettepaneku, § 16 võtta järgmiselt:

„Õppeaeg võib kesta 3 aastat.

Kui sellest vähe, määrab kohalik tööstuskusamet kuni 1 aasta lisaõppe-

aja, igakord üksikasjalikult kaaludes, kas ja mispärast õppeaja pikendamine vajalik.“

Kui Riigikogu arvab, et see vajalik on, siis võib sellele parandatud paragrahvile juurde võtta endisest paragrahvist: „Õpilasele annab ettevõtte valdaja õppeaja lõpetamise kohta tunnistuse.“ Minu arvates ei ole seda vaja, sest tunnistus antakse eksamikomisjoni poolt. Kui aga mõeldakse, et kaks tunnistust on parem kui üks, siis võib mainitud lause sisse jätta.

Edasi teen ettepaneku, § 16 juurde võtta kaks uut paragrahvi:

„§ 16-a. Kui õpilane vajab proovitöö tegemiseks materjali ja aega, siis peab tööstusettevõtte valdaja andma materjali ning tarviliku aja ilma tasuta ja nõnda aegsasti, et proovitöö ei hilineks.

Kui õpilane soovib proovitööd enesele, siis võib ta selle materjalihinna eest omandada.

§ 16-b. Tööstusettevõtte valdaja on kohustatud õppinud töölist peale oskuseksami sooritamist kolm kuud edasi enese juures tööl pidama ja temale õppinud töölise palka maksuma.“

Nende ettepanekute põhjendamiseks on mul järgmist öelda. Seaduseelnõus on määratud 4 aastat õppeaega. Siin on küll öeldud, et ei või kesta üle 4 aasta, tähendab, võib vähem olla, aga me teame, et kui seaduses on määratud 4 aastat, siis vaevalt keegi ettevõtte valdaja lühemaks ajaks õpilast õppima võtab. Minu arvates oleks 3 aastat küllalt, ja kui siis tõepoolest näha on, et 3 aastast küllalt ei ole, siis on tööoskuseametil võimalik selle uue paragrahvi põhjal läbi katsuda, kas ja mispärast tarvis on õppeaega pikendada ja siis võib ju 1 aasta võrra pikendada.

§ 16-a põhjendamiseks ütlen niipalju. Meie teame, et õpilased proovitööd tehes võivad hätta sattuda, kui neil tarvilikku materjali ja aega käepärast ei ole. Selles asjas võib meister takistusi ja raskusi teha, kui ta seda tahab, ja mõnikord on mõeldav, et ta seda tahab. Seadusega peab seda, niikaugemale kui see seadusega võimalik on, kõrvaldama, et seaduses ettekirjutuse teeme, et tööstusettevõtte valdaja peab tarviliku materjali andma ja peab selleks ka aja andma, nii et õpilane oma proovitöös ei tarvitseks hilineda.

Edasi on teada, et väga mitmed nõndanimetatud õppetöö enestele omanduseks soovivad jätta. Siin ei tohitaks õpilasele ülepääsematuid raskusi teha, ja sellest ras-

kusest saaksime üle seega, kui seaduses ära märgiksime, et õpilane ainult selle materjali hinna tarvitseb ära tasuta, mis proovitöök on tarvitatud, nii et meister oma õpilase käest kasu või profiiti ei võiks võtta.

Teine uus paragrahv on järgmine, nimelt § 16-b: Tööstusettevõtte valdaja on kohustatud õppinud töölist peale oskuseksami sooritamist 3 kuud edasi enese juures tööl pidama ja temale õppinud töölise palka maksuma.

Ma ei tarvitse teile öelda, Riigikogu liikmed, et ma nii mõnegi ettepaneku olen teiste riikide sellelaadilistest seadustest võtnud, ja see paragrahv, mille ma praegu ette kandsin, on võetud Austria õpilaste seadusest. See on minu arvates seepärast tarvilik, et noor tööline, kui ta eksami on sooritanud, et ta siis otsekohe ilma tööta ei tarvitseks jääda. Varem ajal oli viisiks, et väga paljud ettevõtjad eeskätt õpilastega tööd tegid, aga kui selleksam tehtud oli, siis lasti nad otsekohe lahti ja noorel inimesel ei olnud midagi peale hakata. Kui me nüüd aga seaduse läbi kindlustame, et noor inimene kolm kuud pärast eksami sooritamist õppinud töölise palga eest võib tööd teha, siis võib oletada, et noormees esialgsest kitsikusest välja on pääsenud ja et ta uut teenistusekohta saab otsida, igatahes ta ei satu otsekohe puuduse küüsi.

Juhataja: Juhin Riigikogu liikmete tähelepanu sellele, et rkl. Martna esimene paranduse-ettepanek käib § 16 kohta, kuna kaks teist ettepanekut on uued paragrahvid.

Hariduse- ja sotsiaalminister J. Hüneron: Austatud Riigikogu liikmed! Mina paluksin neid härra Martna poolt tehtud ettepanekuid, nii § 16 kohta kui ka uute paragrahvide kohta, anda kaalumiseks hariduse- ja üldkomisjonile, et nende kohta ka Riigikogu saaks seisukohta võtta.

Ühtlasi leian, et see ei takista järgmistele paragrahvide edasiarutamist, eelnõu tuleks edasi arutada, aga § 16 esialgu lah-tiseks jätta ja esitatud uued paragrahvid komisjoni anda.

B. Eilman (stp): Ma teen ettepaneku, võtta seadusse uus § 16-c, mis kõlaks järgmiselt:

„Õpiaja kestes makstakse õpilasele: esimesel õpiaastal vähemalt 30%, teisel õpiaastal vähemalt 50%, kolmandal õpiaastal vähemalt 75%.

vastava ala õppinud tööliste keskmisest palgasuurusest, mis välja arvatud riigi statistika keskbüroo poolt.

Viimasel õpiaastal makstakse õpilasele vastava ala algaja oskustöölise palk.

Elukalliduse või üldise tööliste palkade tõusuga tõuseb ka vastavalt õpilase palk.“

Selle uue paragrahvi põhjenduseks tooksin ette järgmist. Kõigepealt käesoleva seadusega tahetakse õpetada kutseoskust õpilastele ja kutseoskuse õppimisega on õpilastel ka omad kulud. Peale selle õpilased, kes kutseoskust õpivad, juba esimestel õppepäevadel oma tasu täies ulatuses välja teenivad. Ka praegu on lugu niisugune, et paljudes asutustes, kus õpilasi peetakse, maksetakse õpilastele tasu. Seda tehti ka varem aastatel.

Mul on meeles Vene ajal, kui ise kutseoskust õppisin, et esimesel aastal makseti 27 kopikat, järgmisel — 45 kopikat, kolmandal aastal — 63 kopikat ning neljandal õppeaastal 99 kopikat, milline oli niiõelda algaja oskusepalk. Kõike seda arvesse võttes pean tähtsaks seda seaduses fikseerida.

Seaduse § 15 p. 7 on ette nähtud, et lepingusse võetakse palgatingimused, makсутähtajad, samuti korteri- ja toitlustingimused j.n.e., kuid palgatingimuste suhtes, kui nad ei ole seaduses nimetatud, missugused nad on, siis on õpilastel, nende vanematel või nende eestkostjatel väga raske palgatingimuste üle rääkida lepingu sõlmimisel. Meil on olemas asutusi, kus õpilastele üldse palka ei maksta. See on õpilase seisukohast väga ülekohtune, ja meie praegune raske seisukord ei võimalda vanematel õpilastele, kes kutset õpivad, muretseda tarvilikul arvul riideid, jalanõusid ja muud, mis õppimise juures tarvis läheb. Ma arvan, et Riigikogu liikmed selle minu poolt esitatud paragrahvi vastu võtavad.

Hariduse- ja sotsiaalminister J. Hünerson (kohalt): Teen ettepaneku, anda § 16 ühes ettepanekutega hariduse- ja üldkomisjoni läbivaatamiseks.

Juhataja: § 16 ühes tema puhul esitatud ettepanekutega läheb hariduse- ja üldkomisjoni Hariduse- ja sotsiaalministri nõudel.

§ 17 võetakse vastu.

(§ 18.)

M. Martna (stp): Panen ette, § 18. juurde võtta uus lõige: „Kui õpilane on alaealine, peab tema isa või ema või eestkostja lepingule alla kirjutama. Viimane jääb maksvaks õpilase täisealiseks saamiseni.“

Aruandja A. Kornell (lõpusõna): See ettepanek ei ole arutusel olnud haridusekomisjonis, seepärast temaga ühineda ei saa. Omalt poolt arvan, et selle ettepaneku võiks vastu võtta, sest see ei too mingit erikoormatust sellesse seadusse.

Kaasaruandja M. Pung (lõpusõna): See ettepanek ei olnud üldkomisjonis läbi vaatamisel, seepärast mina üldkomisjoni nimel sellega ühineda ei saa. Leian, et see sisuliselt vastuvõetav ei ole. Kui õpilane on alaealine, peab tema isa, ema või eestkostja lepingule alla kirjutama, see on üldiselt seaduses määratud. Seepärast teen ettepaneku, parandus tagasi lükata.

M. Martna ettepanek lükatakse tagasi.

§ 18 võetakse vastu.

(§ 19.)

M. Martna (stp): § 19. juurde teen ettepaneku, võtta uus paragrahv:

„§ 19-a. Õpilast ei või rakendada ületunnitöödele.“

Ekh kui mitte uus paragrahv sisse võtta, siis võtta see § 19 sisse.

§ 19 võetakse vastu.

(§ 19-a — M. Martna ettepanek.)

Aruandja A. Kornell (lõpusõna): Haridusekomisjonis ei ole see ettepanek arutusel olnud, seepärast ei saa haridusekomisjoni nimel sellega ühineda.

Kaasaruandja M. Pung (lõpusõna): Mina ei saa selle ettepanekuga ühineda. Kui ületunnitööd on keelatud, siis teeb see uus määrus seaduse käsitamise võimatuks. Seepärast ei ole temaga võimalik ühineda.

M. Martna ettepanek — § 19-a — lükatakse tagasi.

(§ 20.)

M. Martna (stp): Panen ette, § 20 lõppu pärast viimast sõna „õppimiskäik“ võtta „iga kolme kuu möödumisel“.

nii et paragrahvi lõpp kõlaks järgmiselt: „...kuhu märgitakse tööstusettevõtte valdaja poolt õpilase õppimiskäik iga kolme kuu möödumisel.“

Peale selle teen ettepaneku,

võtta uus järgmine lõige: „Testaat-raamatuse ei tohi tööstusettevõtte valdaja või tema asemik muid tähendusi teha, kui mis puutuvad õpilase õppekäiku. Muud õpilase hindamised ja igasugused salamärgid on keelatud.“

Põhjenduseks ütlen niipalju, et kui meie ei ütle, et tuleb märkida iga kolme kuu möödumisel, siis võib tekkida asjaolu, et õpilane ei saa kindlaks teha, kuikaugele ta oma õppimises jõudnud. Kui aga iga kolme kuu järele sellekohased märgused raamatuse tehakse, siis ei ole niisugune segadus võimalik.

Mis sellesse puutub, et testaat-raamatuse mingeid salamärke ei peaks tehtama, siis on põhjenduseks öelda niipalju, et niisuguste salamärkide tegemine tuttav on ja et niisuguste märkidega õpilasele töösamine või teise meistri leidmine raskeks tehakse. Et neid ilmaaegseid raskusi ära hoida, selleks soovitan teise lõike vastuvõtmist käesoleva paragrahvi juurde.

Kaasarundja M. Pung (lõpusõna): Ei saa ühineda selle paranduse-ettepanekuga, mille järgi õpilase õppimiskäik märgitakse testaat-raamatuse iga kolme kuu möödumisel, sest võimalik on normeerida seda märkimist ka lühemate aegade jooksul. Nimelt vahest on tarvis kas ühe või kahe kuu jooksul õppimiskäik valdaja poolt testaat-raamatuse sisse kanda. Kui aga niisuguse redaktsiooni vastu võtame ja fikseerime, et tingimata peab see sündima kolme kuu möödumisel, siis takistab see testaat-raamatute pidamist ja piirab nende mõju.

Mis puutub paranduse-ettepaneku teise osasse, nimelt et testaat-raamatuse ei tohi teisi märkusi teha, siis see on juba selles paragrahvis öeldud kindlasti. Nimelt on seal öeldud, et testaat-raamatuse märgitakse õpilase õppimiskäik. Kui nii on seadus redigeeritud, siis enam teisi märkusi testaat-raamatuse teha ei või. Need lisatsioonad on liigsed, ja seepärast ei saa nendega ühineda.

M. Martna ettepanek lükatakse tagasi.

§§ 20 ja 21 võetakse vastu.

(§ 22.)

M. Martna (stp): § 22 ütleb: „Õpilase üleminekul ühest tööstusettevõttest teise võetakse arvesse õppeaeg eelmises tööstuses ainult siis, kui selle ettevõtte valdaja või kohaliku töökuseameti poolt on tehtud märkus testaat-raamatuse õppevahekorra lõpetamise üle.“

Minu arvates peab sellest paragrahvist aru saama nii, et seesuguste märkuste tegemine võib tegemata jääda. Selle puuduse kõrvaldamiseks teen ettepaneku,

§ 22 lõppu võtta uus lause: „Sellase märkuse kirjutamist testaat-raamatusele on õpilasel õigus nõuda töökuseameti poolt.“

Kui see märkus seaduses sees on, siis on kindel, et õpilane tarvitseb ainult astuda töökuseameti poole ja tal on õigus nõuda, et tema testaat-raamatusele see märkus kirjutataks.

Kaasarundja M. Pung (lõpusõna): Ma leian, et see parandus on ülearune. Siin on öeldud, et testaat-raamatusele peab olema töökuseameti poolt tehtud märkus. See tähendab, et töökuseamet on sunnitud selle märkuse tegema. Kui see märkus peab saama tehtud, siis on loomulik, et see isik, kelle huvides see märkus tehakse, ka õigustatud on seda nõudma. Et käesoleval korral on huvitatud isik õpilane, siis on loomulik, et ta selle märkuse tegemist nõuab. Nii on see parandus täiesti ülearune.

Aruandja A. Kornell (lõpusõna): Minu arusaamise järgi on selle paranduse sissevõtmine mõttetu. Peale nende motiivide, mis kaasarundja ette toonud, võib veel juhtuda, et õpilane lõpetab vahekorra mitte seaduses ettenähtud tingimisel, minnes üle ühest tööstusettevõttest teise. Sarnasel puhul ei peaks olema temal õigust nõuda, et see üleminek peaks saama fikseeritud testaat-raamatusele. Seepärast ei saa ma selle ettepanekuga ühineda.

M. Martna ettepanek lükatakse tagasi.

§ 22 võetakse vastu.

(§ 23.)

M. Martna (stp): Ma panen ette, õppelepingu lõpetamise paragrahvi juurde võtta veel järgmised punktid: juurde lisada punkt 2 järele: „3) kui meister (ettevõtja) sureb;“.

Ma arvan, et kaasarundja härra Pung kui jurist muidugi leiab, et see ettepanek

vajaline ei ole, sest kui inimene sureb, lõpevad vahekorrad iseenesest. Asjalugu on aga nii, et ettevõtte võib kellegi teise kätte minna, näiteks lese j. n. e., niisugusel korral peaks õpilasel võimalus olema lepingut seadusepärastelt lõpetada, kui ta seda tahab.

Siis järgmine punkt:

„4) kui meister (ettevõtja) siirdub teise kogukonda elama;“.

See parandus on seepärast tarvilik, kui meister teise kogukonda või linna elama asub, et siis õpilasel seaduslik õigus oleks õppelepingut lõpetada.

Punkt 5:

„5) kui õpilane tahab teisele ametialale üle minna, mis temal kasulikum näib õppida olevat;“.

See puudutab muidugi prooviaega. Aga prooviaeg ei tarvitse igakord nii pikk või küllaldane olla, et ta õpilasele selgeks teeb, et mõni teine amet õppimiseks kasulikum ei ole. Meie ei tohiks õpilasele niisugust õppimise poolelajätmist ja teisele alale üleminekist mitte raskeks või võimatuks teha.

Punkt 6:

„6) kui õpilase vanemad õpilast oma juurde vajavad, mis kohaliku töösuseamet juures kindlaks tuleb teha;“.

Endine punkt 3 tuleb pkt. 7-na ja esimese rea eelviimse sõna ette: „mõne muu“.

Kaasaruandja M. Pung (lõpusõna):
Tehtud paranduse-ettepanekutega ei saa ühineda. Komisjoni poolt vastuvõetud kujul on § 23 esimeses kahes punktis ette nähtud üksikud juhtumised, millistel õppelepinguid võib lõpetada enne õppeaja lõppu, ja siis kolmandas punktis on üldine määrus kõigi teiste juhtumiste kohta, millal võib õppelepingud lõpetada enne õppeaja lõppu. See redaktsioon on järgmine: „Kui töösuseamet tunnustab mõjuvaks põhjuseks asjaolu, millega üks pooltest põhjendab õppelepingu lõpetamise vajadust.“ Nii et seaduse praeguse redaktsiooni järgi, kui töösuseamet kõik need põhjused, mis ka paranduse-ettepanekus ette nähtud, tunnustab küllalt kaaluvateks, et õppelepingud lõpetada enne tähtaega, ei ole mingit tarvidust nende paranduste järele.

Mis nende paranduse-ettepanekute sisse puutub, siis ei ole need koguni vastuvõetavad tehnilisest küljest, sest kui näiteks punkt 4-as on öeldud, et kui meister ehk ettevõtja siirdub teise kogukonda elama, — siis peab tähendama, meie seadus ei tunne, mis on kogukond. Seepärast juba

on see ebamäärane ütlus, mis meie teiste seadustega kokkukõlas ei ole ja mida seadusse mahutada ei või.

Hoopis ebamäärane on ka punkt 5, kus öeldud, et õpilane võib teisele ametialale üle minna, mis talle kasulikum näib õppida olevat. Iseenesest mõista, kui töösuseamet leiab, et õpilane ei ole sellel alal, kus ta õppima peab, mitte kohane, siis võib ta õpilase lepingust vabastada, ja seepärast on küllalt, kui sarnase määruse seadusse jätame, mille komisjon vastu võttis, ning võime seepärast üksikud üleslugemised, mis paranduse-ettepanekus soovitud teha, kõrvale jätta.

M. Martna ettepanek lükata kse tagasi.

§ 23 võetakse vastu.

(§ 24.)

Kaasaruandja M. Pung: Üldkomisjonis ei ole see seaduse tekst nii vastu võetud, nagu variandis tähendatud, vaid üldkomisjonis oli seisukoht niisugune, et jätta § 24 nii, nagu see on väljendatud esimeses, teises ja kolmandas lõikes ilma variandita. Nüüd on haridusekomisjonis variant tekkinud, kuid selle variandiga ei saa üldkomisjoni seisukohast ühineda. Selle variandi järgi on öeldud, et kui õppeleping on tunnustatud lõppenuks poolte vahel, kas ettevõtte valdaja või õpilase poolt lepingu rikkumise tõttu, siis on lepingut rikkunud pool kohustatud maksma teisele poolele selle nõudmisel — ettevõtte valdaja 75 krooni ja õpilane 25 krooni. Esiteks ei ole kohane tsiviillemingutes mitmesuguseid määrusi kindlaks teha poolte suhtes, ja teiseks selles variandis ei ole tähendatud, mis tsiviilõiguslik tähendus on 75 ja 25 kroonil, kas see peab olema mingi kahjutasu või peab see olema mingi tsiviiltrahv. Need on kaks isesugust asja, ja neid asju peaks teineteisest lahus hoidma selleks, et ülepea sellele paragrahvile mingit sisu ja mõtet anda. Kui tõlgitseksime nii, et 75 krooni ja 25 krooni on tsiviiltrahv, siis ei oleks õiglane peale kahjutasu nõudmise õiguse anda pooltele veel mingi õiguse trahvi nõuda. Selleks ei ole käesoleval korral isesuguseid põhjusi olemas. Kui aga arvata, et see on mingi kahjutasu ja tuleb kahjutasu summata arvestada, siis oleks variant liigne seepärast, et kahjutasust on räägitud paragrahvis eneses, nimelt I ja II lõikes. Nii et nii või teisiti, kuidas küsimust ka vaadata, peab otsusele jõudma, et see variant jätab lahtiseks palju vaieldavaid küsimusi, ei ole õiglane poolte

suhtes ning ei ole kokkukõlas sama paragrahvi teiste lõigetega. Seepärast ma arvan, et seda varianti ei saaks vastu võtta.

M. Martna (stp): Ma ei rehkendanud selle variandiga, vaid eeldasin, et § 24 esimene lõige vastu võetakse, ja seepärast teen ettepaneku,

võtta § 24 esimese lõike lõppu „võib kahjusaja kohtu teel kahjutasu nõuda“ asemele „teeb töös-kuseamet kahju suuruse kindlaks ja esi-neb kohtus õpilase eest.“

Kaasarundja M. Pung (lõpusõna): Paranduse-ettepanek oleks: „teeb töös-kuseamet kahju suuruse kindlaks ja esi-neb kohtus õpilase eest.“ Arvan, siin on arusaamatusega tegemist. Kui töös-kuseamet kahju suuruse kindlaks teeb, siis ma ei näe, mispärast tuleb veel kohtusse min-na. (M. Martna, stp vahelhüüe.) Siis tuleks ainult täitmisleht muretseda. Sisuliselt ei või selle paranduse-ettepanekuga ühineda seepärast, et meie ei või töös-kuseametile kohtufunktsiooni anda. See-ga looksime isesuguse korra, mis meie kõi-gi teiste seadustega kokkukõlas ei ole, ja üldist põhimõtet rikkuda selle seaduse juures, ei ole meil mingit alust.

Mis puutub esinemisse kohtus, et töö-oskuseamet seda tegema peaks, siis ma usun, et see oleks liiga raske ülesanne töö-oskuseametil seda teostada ja koormaks töös-kuseametit liiga, ja see ei saa esine-da nii hästi ja korralikult kohtu ees, kui õpilane oma seaduslikkude esindajate kau-du seda teha saaks. Ma arvan, et see paranduse-ettepanek, kui põhjendamatu ja teiste seadustega mitte kokkukõlas olev, tuleks tagasi lükata.

Juhataja: § 24. esimese lõike kohta on komisjoni poolt esitatud variant. Hää-letamise kord on sarnane: Rkl. Martna paranduse-ettepanek käib § 24 esimese lõike kohta, panen selle kõigepealt hää-letamisele. Sellele järgneb esimese lõike hääletamine, ja kui see peaks vastu võeta-ma, siis langeb ära vajadus varianti hää-letada.

(Hääletatakse.) Rkl. Martna et-tepanek on tagasi lükatud.

(Hääletatakse.) Esimene lõi-ge on vastu võetud, seega langeb ära variant.

(Hääletatakse.) § 24 on vastu võetud.

§§ 25 ja 26 võetakse vastu.

(§ 27.)

M. Martna (stp): § 27. kohta teen ettepaneku, võtta see järgmiselt:

„Õppelepingud ja õpilaste koh-tuasjaajamised, mis tekkinud õppe-lepingute alusel, on tempelmaksust ja õpilastel kohtulõivudest vabad.“

Kaasarundja M. Pung (lõpusõna): See paranduse-ettepanek on niiviisi redi-geeritud, et temale juriidilist sisu anda ei saa. „Õppelepingud ja õpilaste kohtuasja-ajamised, mis tekkinud õppelepingute alu-sel, on tempelmaksust ja õpilastel kohtu-lõivudest vabad.“ Muidugi võib-olla põ-himõttelikke vaidlusi selle paranduse vastu oleks raske ette tuua. On loomulik, et kohtuasjaajamiste ja kohtuasjade puhul õpilased peaksid kergenduse osalisteks saama. Käesoleval korral, kus ei ole otse-kohe tegemist kohtupidamise seadusega ja kus meil praegune parandus kuuluks tei-se seadusse, nimelt kohtulõivude ja -mak-sude korraldamisse, arvan, et see parandu-se-ettepanek ei kuulu selle seaduse juurde.

Mis puutub kohtumaksudesse õpilaste poolt, siis arvan, et asi ei ole seda väärt, et siin seda küsimust puudutada, nagu see vast esimesel silmapilgul näib, sest usun kindlasti, et kui niisugused nõudmised õpi-lastelt peaksid tulema, siis neil kerge on vaesusetunnistust vastava rahukohtuniku käest saada ja neil on võimalik kergesti asja ajada. Et see korraldus ei puutu käesolevasse seadusse, seepärast ei saa mina sellega ühineda.

M. Martna ettepanek lükata k-se tagasi.

§§ 27—34 võetakse vastu.

(§ 35.)

Juhataja: Rkl. Martna teeb ettepa-neku,

võtta § 35. p. 6 juurde: „Märkus. Koolitundide arvu ei või määrata alla 9 tunni nädalas.“ ja p. 9 täien-dada: „õppe- ja töökontrolli...“

Aruandja A. Kornell (lõpusõna): See küsimus ei olnud haridusekomisjonis arutamisel, seepärast ei saa selle kohta sõna võtta. Arvan, et härra Martna, enne kui ta Riigikogule need ettepanekud esitas, neid oleks võinud haridusekomisjonile esi-tada, et seal mõtteid vahetada selle üle. Praegusel korral seda teha ei saa, ja ha-ridusekomisjoni nimel ei saa ühineda sel-lega.

Kaasaruandja M. Pung (lõpusõna): Selle paranduse-ettepanekuga ei saa ühineda, sest koolitundide arvu kindlaksmääramise kohta peab isesugune korraldus tulema. Samuti on liigne teine paranduse-ettepanek, nimelt 9. p., mille järgi tuleb õppe- ja töökontrolli teostada õpilase üle, see on liigne sellepärast, et kui kontrolli teostada õppimise üle, siis on see iseenesest mõista ka kontroll töö üle. See oleks liigne seaduse koormamine ja midagi juurde ka ei anna. Seepärast ei ole see paranduse-ettepanek tarvilik.

M. Martna ettepanekud lükatakse tagasi.

§ 35 võetakse vastu.

(§ 36.)

H. Martinson (stp): Tööstusliku kutseoskuse nõukogu koosneb pariteetlikul alusel kahest tööandjate ja kahest tööliste esindajast. Sellejärele on mõisteta, et viies, valitsuse esindaja, esimehe kohuseid täidab. Aga minule on arusaamata, mispärast on valitsuse esindajaid kaks, mispärast peab Majanduseministeeriumi esindaja ka selles nõukogus olema. Viimasel ajal näib Majanduseministeeriumil olema tung võõraid alasid oma kätte võtta, millega temal palju tegemist ei ole. Oleks küllalt, kui tööstusliku kutseoskuse nõukogus oleks üks ainus valitsuse esindaja ja selleks oleks kohasem Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi esindaja. Seepärast teen ettepaneku,

esimeses reas sõna „kuuest“ muuta sõnaks „viiest“ ja teises reas sõnad „ühel Majanduseministeeriumi“ kustutada.

Hariduse- ja sotsiaalminister J. Hürneron: Mina vaidlen rkl. Martinson'i ettepaneku vastu. Kui valitsus on siin eriti nimetanud ka Majanduseministeeriumi esindajat, siis seepärast, et Majanduseministeeriumi võimkonda kuulub tööstuslike küsimuste lahendamine ja juhtimine ja selles asjas on vastavate huvide kaitsmine Majanduseministeeriumi kompetentsile kõige lähemal. Teiselt poolt ei saa ka õppetöö korraldamisest hariduseministeeriumi täiesti kõrvale jätta. Nii et see on tingimata tarvilik, et kahe valitsemise asutuse poolt esindajad seal oleksid.

H. Martinson'i ettepanek lükatakse tagasi.

§§ 36—39 võetakse vastu.

(§ 40.)

B. Eilman (stp): Panen ette, võtta § 40 sõna „Nõukogu“ järele „ja tööoskuseameti“.

Tegelikult on lugu nii, et ka tööoskuseameti liikmed peavad instungeid, nad peavad isegi ka välja sõitma kohapeale ja tutvunema esitatud kaebustega, nende põhjustega j.n.e. Nõukogu liikmed saavad tasu § 40 järgi Hariduse- ja sotsiaalministri poolt kinnitatud määrade järgi, kuna aga tööoskuseameti liikmete kohta tasu ei ole ette nähtud. See ei ole õiglane. Kui juba nõukogu liikmed saavad tasu, siis peaksid ka tööoskuseameti liikmed seda saama.

Hariduse- ja sotsiaalminister J. Hürneron: Rkl. härra Eilman on eksiarvamisel, kui ta väidab, nagu ei oleks selles seaduses ette nähtud, et tööoskuseameti liikmed tasu saaksid sõitude korral. § 33 on tõesti ette nähtud, et nende kulud tasutakse ja seepärast ei oleks tarvidust tööoskuseametit nõukogu tasude määramise juures nimetada. Kui seal ei ole kuludes loetletud, et need oleksid päeva- ja sõidurahad, siis see ei takista sugugi kõigi kulude maksmist, sest seal on väga mitmesugused kulud ette nähtud, nii et ka sõidurahad on seal hulgas.

B. Eilman (stp): Võib ju olla, et härra Hariduse- ja sotsiaalminister § 33 all seda mõtleb, kuid kui tekstuaalselt vaadata, siis § 33 öeldakse, et tööoskuseameti kulud nähakse ette Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi eelarves. Millised need kulud on ja kas tööoskuseameti liikmed saavad neist päeva- ja sõiduraha, sellest ei räägita midagi. Nõukogu liikmete tasu kohta on aga § 40. kindlasti väljendatud. Seepärast teen vastava ettepaneku, et ka tööoskuseameti liikmed võiksid tasu saada.

Kaasaruandja M. Pung (lõpusõna): See parandus ei kuulu siia. See oleks pidanud olema § 33 juures. Kui seda parandust ei oleks, ei muutuks asi. § 38 on öeldud: nõukogu kulud kaetakse Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi eelarves ettenähtud summadest ja ta asjaajamine teostub sama ministeeriumi kaudu.

§ 40. on ette nähtud, et nõukogu liikmete päeva- ja sõidurahad tasutakse Hariduse- ja sotsiaalministri poolt kinnitatud määrade järgi.

Siit on näha, et § 33 võimaldab ka tööoskuseameti liikmetele sõiduraha tasuda.

B. Eilman'i ettepanek lükatakse

se tagasi 33 häälega 23 hääle poolt-
olemisel.

§§ 40—43 võetakse vastu.

(§ 44.)

B. Eilman (stp): Nagu üldkomisjoni kaasaruandja seletas, ei olevat mu parandus õigesse kohta sattunud, seepärast teen ettepaneku, seaduse lõppu võtta uus § 44-a järgmiselt:

„Tööoskuseameti liikmete palga- ja sõidurahad tasutakse Hariduse- ja sotsiaalministri poolt kinnitatud määrade järgi.“

§ 44 võetakse vastu.

B. Eilman'i ettepanek — § 44-a — lükatakse tagasi.

Juhataja: Seaduse II lugemine, välja arvatud § 16 ja ettepanekud, mis komisjoni antud, on lõpetatud.

(Hüüded: Lõpetada!)

On ettepanek,
lõpetada koosolek.

(Hääletatakse.) Ettepanek on vastu võetud. Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 21.04 min.

Õige.

Kinnitan.

Koosoleku sekretär (allkiri).

Koosoleku juhataja (allkiri).

